

el museu d'art de girona

Durant els primers anys de la dècada dels 70, la societat gironina era conscient del fet que es feia urgent una renovació dels museus existents a la ciutat, perquè aquests no solien reunir les condicions idònies per complir, ni que fos mitjanament, amb els fins de conservar i divulgar el nostre patrimoni, i educar a través de les seves col·leccions.

D'idees per a posar-hi remei en van sortir moltes. Al llarg d'aquests anys, des d'una o altra institució, es van anar proposant solucions que havien de reorganitzar els museus gironins. Però aquesta renovació havia d'ésser forçosament costosa, i per raons econòmiques moltes de les solucions van haver d'ésser abandonades.

El Museu Arqueològic i de Belles Arts de Sant Pere de Galligans era el que necessitava més remodelar-se. Era també el museu amb una més llarga tradició. Format per la Comissió Provincial de Monuments, en la segona meitat del segle XIX, en els claustres de Sant Pere, havia estat obert al públic per les Fires de Sant Narcís del 1870. Durant molts anys havia estat un magnífic museu ple d'activitat. Gràcies a les aportacions de particulars i institucions i a les excavacions arqueològiques, les seves col·leccions havien crescut molt, però el pas dels anys havia malmès també l'edifici i les seves instal·lacions. Durant els anys setanta, els visitants no podien accedir a les sales del sobreclaustre, que amenaçaven ruïna. Totes les col·leccions que s'hi conservaven van ésser traslladades al Servei d'Investigacions Arqueològiques que la Diputació de Girona havia creat, la dècada anterior, a la Casa de Cultura, o bé als magatzems que aquest Servei posseïa a l'Hospital d'Infecciosos de Pedret. Les peces millors i més ben conservades s'exhibien a la Fontana d'Or. A Sant Pere només podia visitar-se l'església i els claustres, on s'exposaven només sarcòfags, escultura en pedra i restes arquitectòniques. La Sala d'Empúries s'havia convertit en magatzem, on cada any, durant l'Exposició de Flors que es feia a Sant Pere, havien d'acumular-se tots els objectes que feien nosa. Era evident que, encara que algun dia s'acabés de restaurar l'església, els claustres i els sobreclaustres, no hi hauria prou espai com per instal·lar la totalitat de les col·leccions.

El Tresor de la Catedral havia estat instal·lat a les Sales Capitulars el 1951 i 1952. El 1974 es van fer obres importants a la Catedral, obres que van afectar les sales capitulars, els sòtans i la sala gòtica, situada damunt el claustre per tal d'instal·lar-hi el Museu d'Art Religios de Girona, museu que havia d'agrupar totes les col·leccions eclesiàstiques del Tresor de la Catedral i del Museu Diocesà, i que es podria visitar al mateix temps que es visités la Catedral. Es va destinar una sala a col·locar d'una manera idònia el Tapís de la Creació i una altra el Llit de la Mare de Déu. A l'estiu del 1975 ja eren obertes al públic les sales capitulars remodelades, però el gran museu d'art sagrat que s'havia projectat no va poder continuar-se per raons econòmiques.

per
NARCÍS SOLER i MASFERRER

Museu d'Art. Sala 1, amb les Majestats de Cruilles i Sant Joan les Fonts, i les pintures de Sant Joan de Belcaire. (Foto Sans).

El Museu Diocesà, que s'havia iniciat amb les col·leccions del Dr. Ramon Font i del Rvd. Pere Valls, i que durant un temps havia estat emplaçat al Saló del Tron del Palau Episcopal, estava des del 1942 a Casa Carles, on havia estat ben instal·lat pel Rvd. Llambert Font i pel Sr. Josep Gudiol. Les seves col·leccions havien augmentat i amb el pas dels anys Casa Carles s'havia deteriorat, de tal manera que es feien necessàries importants obres de restauració si s'hi volia mantenir el museu. Al 1974 totes les col·leccions del Museu Diocesà van ésser retirades de Casa Carles i dipositades al Palau Episcopal, des d'on, progressivament, s'havien d'incorporar al Museu d'Art Religios de Girona que es volia fer a la Catedral, solució que, com ja hem vist, es va fer inviable.

El Museu d'Història de la Ciutat havia estat creat per un acord de l'Ajuntament de 8 de gener de 1960. En bona part es començà amb peces cedides en dipòsit pel Museu Diocesà i pel Museu Provincial, i fou inaugurat el 28 d'octubre de 1960. Es va instal·lar al carrer de la Força, a casa Burgués o Sambola, i allí va portar una vida llanguida. Ja el 9 d'abril de 1967 l'Ajuntament sol·licitava la cessió de l'Institut Vell o convent de caputxins per instal·lar-hi aquest museu. Li fou cedit l'any 1974. La Primera Fase del nou Museu d'Història de la Ciutat a l'Institut Vell es va obrir al públic per les Fires de 1981.

Els Banys Arabs, que exposen ceràmica trobada en el mateix edifici des que fou acabada la restauració, abans de la guerra civil, han restat inalterables fins avui. Encara és l'hora que no compten amb il·luminació elèctrica.

Al 1972 l'Ajuntament de Girona havia proposat la formació d'un gran Museu de Girona que hauria d'haver reunit tots els altres museus de la ciutat. Es pensava fer-lo de nova planta, a l'antiga Universitat de Girona o a l'espai que hi ha entre aquest i Sant Domènec, i l'Ajuntament va anunciar que destinaria 16 milions al nou museu.

El Museu de Girona només va tenir vida sobre el paper i mai no es va fer res en concret per fer-lo possible. El Ministeri d'Educació i Ciència el va crear oficialment, i es van fer varis projectes per a la seva instal·lació, l'últim dels quals donava un pressupost de 400 milions, que havien d'ésser aportats per l'Estat. Aquest, amb necessitats més peremptòries, mai no va aportar els diners necessaris per a aquest utòpic museu, el qual és molt dubtós que haguessin volgut sumar-s'hi les col·leccions eclesiàstiques.

La Fontana d'Or, propietat de la Caixa d'Estalvis Provincial, fou, des dels seus inicis, un edifici destinat a animar la vida cultural gironina, en el qual podien tenir lloc actes culturals i exposicions. Inaugurada el 27 d'octubre de 1973, després d'una llarga i important

restauració, va representar una solució momentània i, com es va poder veure en els anys següents, insuficient, per a poder-hi exposar algunes de les obres del Museu Arqueològic i de Belles Arts de la Diputació de Girona. Fins i tot s'hi van instal·lar unes Sales de Prehistòria, que ben aviat ven ésser tancades al públic. Llevat d'aquestes sales, a la resta les obres d'art hi complien una funció purament decorativa. Si bé la Fontana ha complert a la perfecció la seva missió d'animar la vida cultura gironina, no ha volgut o no ha pogut convertir-se en un museu de Girona. A mida que s'obrien les noves sales del Museu d'Art, les obres que es conservaven a la Fontana han estat retirades, si bé n'hi queden algunes que encara no han tingut cabuda en el nou museu, i que així són visibles pel públic que assisteix als actes que es fan a la Fontana.

Al març del 1974 el Bisbe de Girona, Jaume Camprodon, que havia preferit viure en un pis de la ciutat, va proposar que el Palau Episcopal tingués un destí cultural i fos posat al servei de la ciutat. Aquest oferiment no va ésser fet en va.

Tant la Diputació com el Bisbat eren conscients del fet que calia engegar un ambiciós projecte que permetés millorar els seus museus. I, en principi, la idea ho era, d'ambiciosa. El President de la Diputació, Antoni Xuclà, imaginava que Sant Pere de Galligans, on des de sempre estava ubicat el Museu Arqueològic i de Belles Arts de la Diputació, es podria convertir en el marc adequat per un museu dedicat al Romànic, que l'església de Sant Domènec i el seu claustre podrien ésser dedicats a Auditorium i a Museu Arqueològic respectivament, i que el Palau Episcopal es podria destinar a Museu de Belles Arts i exposar-hi les obres del Museu Provincial i del Diocesà posteriors al període romànic.

Ben aviat aquesta idea es matisaria en el sentit de destinar Sant Pere de Galligans a Museu Arqueològic i el Palau Episcopal a Museu d'Art. Sant Domènec quedaria com a Auditorium i Pinacoteca d'obres modernes i contemporànies. És ben sabut que les obres de restauració de Sant Domènec no han tingut el bon ritme de les dels altres dos edificis i que aquesta tercera instal·lació museística no s'ha concretat en cap realitat.

El 7 de desembre de 1976 va ésser signat un conveni entre el Bisbat i la Diputació per tal de convertir el Palau Episcopal en museu. Segons aquest conveni, el Bisbat arrendava a la Diputació el Palau Episcopal, excepte la planta baixa, on hi ha ubicades les oficines de la Cúria, i unes estances a la primera planta, que es destinarien a despatx del Bisbe i a la seva secretaria particular. Es pretenia que el Palau, encara que ara fos destinat a museu, continués exercint les mateixes funcions que havia tingut durant segles.

L'arrendament és per 30 anys, i pot ésser resolt per la Diputació cada deu, sempre que adverteixi de la seva intenció amb sis mesos d'antelació. L'edifici podia ésser destinat per la Diputació de Girona a Museu Provincial, amb la previsió que, a més de locals

destinats a l'exposició, restauració, catalogació i a oficines, podria ubicar-hi dependències de caràcter cultural o sales de conferències. Encara que l'edifici es destinés en principi a Museu Provincial, mentre el Bisbat no disposés d'un lloc adequat per instal·lar-hi el Museu Diocesà, podria disposar d'un 15 % de la superfície de la part arrendada per ubicar-hi les obres d'aquest últim museu. Aquesta instal·lació es faria sota les directrius de la Direcció del Museu Provincial assessorada pel Delegat Episcopal del Patrimoni Artístic.

El mateix dia se signava un altre conveni pel qual la Diputació arrendava al Bisbat l'església de Sant Pere de Galligans, també per 30 anys.

Al 1977 van començar les obres que havien de fer possible començar a instal·lar el museu al Palau Episcopal, que van ésser confiades a l'empresa Caiba sota la direcció dels tècnics de la Diputació de Girona, l'arquitecte Sr. Josep M.ª Fina i l'aparellador Sr. Ricard Masó. El Palau Episcopal, en la part arrendada a la Diputació, estava en molt mal estat, a excepció de dues estances de la planta noble, situades a la torre davantera, que havien estat condicionades pel Bisbe Narcís Jubany i que es convertirien en les sales n.º 1 i 2 del Museu.

El Palau Episcopal està format bàsicament per un pati central voltat d'edificacions. A l'Oest hi ha la Torre Davantera, que forma bona part de la façana. A l'Est, el Saló del Tron, situat sobre una cisterna i dues estances cobertes amb volta, una de les quals fou una entrada al Palau i la Torre de la Presó. Al Nord hi ha un cos que uneix la Torre Davantera amb el Saló del Tron i que conté l'escala monumental que dona accés a la planta noble del Palau. La Torre de la Presó està a l'Est del Saló del Tron i, des de l'interior del Palau, només s'hi podia accedir des d'aquest. Exceptuant unes estances del segle XI que hi ha en els jardins, tots aquests edificis són els més vells del Palau, bàsicament d'època romànica i gòtica, encara que modificats en repetides ocasions. Les construccions que tanquen el pati central pel Sud i que donen a la Plaça dels Lledoners són d'època més moderna, probablement dels segles XVI i XVII.

Només a la planta noble d'aquestes edificacions que envolten el pati era possible establir un circuit museístic senzill que comencés i acabés en el vestíbul que hi ha al capdemunt de l'escala monumental. Aquest és el circuit que es començà amb la Primera Fase i que s'acabà amb la Segona.

En la primera actuació, que més tard seria anomenada Primera Fase, es consolidaren i restauraren dues estances que donen a la façana del Palau. Una d'elles era la capella de Sant Salvador, que era destinada a despatx del Sr. Bisbe, i l'altra una sala gòtica que hi ha al costat i que havia estat el vestíbul d'entrada tant a la capella del Salvador com a la de Santa Maria. Aquesta última estava situada sota la capella del Salvador. L'estança gòtica que es restaurà era destinada a la secretaria particular del Sr. Bisbe.

Fóu durant aquesta actuació a la capella romànica del Salvador que aparegueren, entre la volta romànica i una de més moderna, restes de pintura gòtica del segle XIV que foren restaurades i deixades **in situ**.

Pel que fa al Museu pròpiament dit, s'actuà en 5 sales. La sala n.º 1 i la n.º 2 estaven, com je hem dit, *en bon estat*, i per això s'hi va deixar el terra i el sostre de fusta que ja tenien. La sala n.º 3 té unes antigues pintures a la volta que representen els Apòstols, i per això és anomenada la Sala dels Apòstols. Per tal d'obviar el problema de la conveniència o no de la restauració d'aquestes pintures, es forrà tota la sala de roba i en el terra s'hi posà moqueta. Aquestes tres sales es destinaren a algunes peces pre-romàniques i, sobretot, al romànic. S'hi instal.laren les peces més significatives d'aquest període, tant del Museu Diocesà (Majestats de Cruïlles i Sant Joan les Fonts, biga de Cruïlles, pintures murals de Sant Joan de Bellcaire, etc.)

com del Museu Provincial (capitells de Sant Pere de Roda, Mare de Déu d'Alp, Verge del Collar, etc.). A la sala n.º 4 s'iniciava el període gòtic amb les cinc escultures del Calvari procedent de la Catedral, i l'Àngel que porta una ànima, obres atribuïdes totes elles al Mestre Bartomeu.

A més es van col·locar els principals retaules gòtics (el de Sant Miquel de Cruïlles de Lluís Borrassà, de la Verge de la Llet de Canapost, de Sant Cristina de Corçà, la Pietat de Torroella de Montgrí, de Sant Miquel de Castelló d'Empúries, etc.) al Saló del Tron, sala que ja havia estat restaurada pel Bisbe Josep Cartañà.

Abans de començar aquesta Primera Fase, la Directora del Museu Provincial, Srta. Aurora Martín, i els tècnics que s'ocupaven del projecte d'instal.lació del Museu al Palau Episcopal havien fet notar que es preveia que aquest seria insuficient per ubicar-hi totes

Museu d'Art. Sala 5. Escultura romànica i gòtica. (Foto Sans)

les obres que per la seva qualitat mereixien ésser exposades.

El Delegat Diocesà per la Conservació del Patrimoni Artístic informà d'aquest problema al Sr. Bisbe, el qual es va dirigir a la Diputació el 19 de novembre de 1978 en el sentit que no tindria inconvenient a cedir gratuïtament per al Museu, i pel temps i segons les clàusules estipulades en el contracte del 7 de desembre de 1976, la casa annexa al Palau anomenada Can Falló, situada al carrer Sant Cristòfol 2, unida al Palau per un pas interior, i que compta amb uns 695 m² de superfície. El Bisbat es reservava una habitació en el pis superior per a magatzem del Museu Diocesà. Aquest oferiment va ésser acceptat unànimament pel Ple de la Diputació el dia 24 de novembre de 1978.

Comptant ja amb a Can Falló es va fer un projecte total per a la instal·lació del Museu. Un cop enllestida la Primera Fase es pensava emprendre'n una altra que, amb la primera, completaria el circuit de la planta noble al voltant del pati central, i que consistiria en la restauració i instal·lació de les sales 5 - 7, destinades al gòtic.

Per a la Tercera Fase es pensava de continuar aquest circuit per l'escala que des del Saló del Tron porta al primer pis de la Torre de la Presó, on hi ha el Saló de l'Arc. Aquí es pensaven instal·lar les obres dels segles XVI i XVII. D'aquí, a través del pas interior, s'hauria passat a la primera planta de Can Falló, on haurien anat les obres del segle XVIII, i a la planta baixa d'aquest mateix casal, on haurien trobat lloc les obres dels segles XIX i XX. A Can Falló s'haurien instal·lat també els magatzems, arxius, sales d'investigació, de projecció, de restauració i la biblioteca.

Aquest primer projecte, dominat pel pragmatisme, intentava aprofitar al màxim Can Falló, casa que estava en molt millor estat que el Palau Episcopal, ja que havia estat restaurada pel Bisbat al 1965 i 1966 per tal d'instal·lar-hi una guarderia.

S'evitava la part més ruïnosa del Palau, que eren les estances de la segona planta que envolten el pati, la part alta de la Torre Davantera i la Torre de la Presó, on només s'aprofitava la segona planta. L'entrada al museu quedava en el pati, i la sortida hauria estat per l'entrada principal de Can Falló, al carrer Sant Cristòfol.

D'haver seguit aquest projecte s'hauria aconseguit una ràpida i relativament poc costosa instal·lació, almenys momentàniament. Els seus defectes eren oferir una entrada i una sortida molt distanciades, poc espai per a l'exposició de les obres i, sobretot, no tenir en compte l'estat ruïnós de les últimes plantes de la Torre de la Presó, que hauria fet inviable l'exposició al Saló de l'Arc i la unió del Palau amb Can Falló. Aviat es veuria que, si s'havia de ocupar alguna estança de la Torre de la Presó, aquesta havia d'ésser restaurada de cap a peus.

Les 5 sales de la Primera Fase es van inaugurar el dia 7 d'abril de 1979. En l'acte d'obertura el Bisbe de

Girona, Jaume Camprodon, va resumir els fets que havien portat a aquesta realitat, i el President de la Diputació, Antoni Xuclà, advertí que la corporació que ell presidia no havia fet sinó començar la tasca, i que les següents corporacions provincials decidiren si aquesta havia d'ésser continuada. L'Ajuntament de Girona contribuï a aquesta Primera Fase amb la cessió de dues obres importants: la Mare de Déu de Pontós i una cartela procedent de la Plaça dels Lledoners que representa un cap de Dama. Va ésser editada una petita guia del Museu.

El juliol de 1979 s'anuncià en els diaris que la Direcció General del Patrimoni Artístic, Arxius i Museus del Ministeri de Cultura col·laboraria en l'agencament i restauració del Palau Episcopal, però aquesta ajuda mai no arribà a concretar-se.

El febrer de 1980 el Bisbat desmentia l'afirmació publicada en els diaris locals que ara, amb el Museu d'Art instal·lat en el Palau Episcopal, el Museu Diocesà havia deixat d'existir com a tal. Aquesta qüestió va quedar també reflectida en el nou conveni que van signar, el 17 d'abril de 1980, el Bisbe de Girona i el President de la nova Diputació democràtica, Arcadi Calzada. Aquí es parla ja de **Museu d'Art de Girona**, el qual, es diu, no és altra cosa que una exposició convinguda d'unes obres d'art dels dos museus, el de la Diputació i el del Bisbat.

S'hi deixa també ven explícit que les col·leccions del Museu Diocesà queden de propietat exclusiva del Bisbat de Girona, el qual no cedeix cap peça d'art en propietat ni en dipòsit a la Diputació Provincial ni a l'organisme oficial que la pugui substituir. Aquestes obres s'aniran exposant gradualment en el Museu d'Art a criteri dels representants de la Diputació i del Bisbat, sota les directrius tècniques que imposi la direcció del Museu Provincial de la Diputació de Girona. El Bisbe podrà disposar de les obres del Museu Diocesà que no siguin exposades. Per aquelles que ho siguin, haurà d'escoltar el parer dels representants de la Diputació i del Bisbat.

La nova Diputació va decidir continuar la instal·lació del Museu d'Art en el Palau Episcopal. Tant els presidents successius, Srs. Joan Vidal, Arcadi Calzada i Salvador Carrera, com els ponents de cultura, Srs. Arcadi Calzada i Joan Saqués han impulsat decididament la Segona i la Tercera Fase del museu.

Durant tot l'any 1981 es treballà intensament en les obres de la Segona Fase, que com s'havia previst, afectaren les estances de la planta noble situades al voltant del pati que havien de permetre la unió de les primeres sales ja obertes amb el Saló del Tron. Forçosament hagué d'actuar-se també en el pis superior d'aquestes estances, donat el mal estat de sostres i teulats. Dirigiren les obres, que foren adjudicades a l'empresa Capdeferro, els arquitectes de la Diputació Srs. Joan M.^o Ribot i Josep M.^o Fina.

La sala 4 de la Primera Fase va ésser convertida en un apèndix de la 5, i el seu número es donà a la

Museu d'Art. Sala 8 o saló del Tron. Pintura del segle XV. (Foto Sans)

sala on s'instal·laren les pintures murals de l'absis de Pedrinyà, que foren restituides a la seva posició original, cosa per la qual necessitaren també l'estança superior, que fou suprimida. Aquestes pintures s'instal·laren amb molta cura, aïllant-se del terra i fent que fossin registables per darrera. Encara es dedicà al romànic la meitat de la sala 5, on s'instal·là una selecció de capitells. La resta de la sala 5, la 6 i la 7 es destinaren a l'escultura, l'orfebreria, els brodats i els llibres gòtics. Tota aquesta part del Palau, de la sala 4 a la 7, està en el cos de l'edifici que tanca el pati a Migdia, i fou una ampliació deguda probablement al bisbe Ninot (1664-1667), l'escut del qual es troba en les portes que hi ha entre les sales 4-5 i 6-7. Era una construcció força defectuosa que va necessitar una consolidació molt completa. Entre la sala 7 i el Saló del Tron va aparèixer la façana exterior del Saló, amb dues finestres romàniques, una de les quals conservava el capitell i la columna que la partien. Aquesta façana havia quedat amagada, des del segle XVII, per una doble paret. Per tal de deixar-la vista se separà d'ella el sostre que hi havia entre la sala 7 i l'estança superior, que fou també restaurada.

A la sala 6 es construí una àmplia escala que condueix al pis superior de les sales 5, 6 i 7, d'on es podrà accedir a les dues plantes més elevades de la Torre Davantera i a les estances que hi ha sobre la capella del Salvador i el seu vestíbul gòtic, espais on es podria ubicar una nova fase del museu. A la sala 7 hi dona la capella del segle XVIII del Palau, que queda ben visible i que s'ha deixat intacte.

Es completà aquesta fase afegint algunes peces a les primeres tres sales i instal·lant al Saló del Tron les sis grans taules que relaten el martiri de Sant Feliu,

procedents de l'església de Sant Feliu de Girona, obra de Joan de Burgunya a començaments del segle XVI. Aquestes taules foren netejades per Aurora Velart, restauradora del Museu d'Art de Catalunya, amb la col·laboració de Mercè Ferré, del Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació. Quedaren així exposades 177 obres, de les quals 98 eren del Museu Diocesà i 79 del Museu Provincial. De totes elles Mossèn Josep Calzada i Oliveras, a partir de les fitxes que s'havien anat confeccionant, en redactà un catàleg molt complet.

La Segona Fase va afectar també dues sales cobertes amb volta i situades a sota el Saló del Tron que s'obren directament al pati. Una havia estat l'antiga entrada al Palau. Té al fons una escala que permetia l'accés a la planta baixa de la Torre de la Presó. El tram d'escales que estava situat ja a la Torre era enterrat, i no fou obert fins que es feu la Tercera Fase. Aquestes dues sales s'ha destinat a sales d'exposicions. La primer mostra que s'hi presentà, inaugurada el mateix dia que eren obertes al públic les sales de la Segona Fase, fou sobre una important col·lecció de ceràmica valenciana del segle XV que havia estat trobada a la Pia Almoïna de Girona.

L'obertura al públic de la Segona Fase fou feta el dia 29 de juny de 1981. L'acte fou presidit per l'Honorable Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Sr. Max Canher, pel Bisbe de Girona i pel President de la Diputació. Aquest últim, Sr. Arcadi Calzada, recordà l'encert de la iniciativa de la corporació anterior en iniciar aquest museu i expressà el desig de completar-lo amb una Tercera Fase.

El mateix dia era signat un conveni entre el Departament de Cultura de la Generalitat i la Diputació de Girona. En la clàusula sisena d'aquest conveni es diu el següent:

"El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i la Diputació de Girona col·laboren en el foment i la conservació de les institucions museístiques que depenen de la Diputació de Girona i en les que pugui crear la Generalitat, la gestió de les quals s'adequarà als criteris generals del Servei de Museus, sempre de comú acord amb ambdues institucions. En la titulació d'aquests museus figurarà la indicació "Generalitat de Catalunya - Diputació de Girona", sense que això signifiqui un canvi en la titulació jurídica dels béns".

A partir d'aquest conveni, les directrius sobre els museus de la Diputació corresponen a la Generalitat, com s'afirma en la primera clàusula del conveni:

"El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya es farà càrrec de la planificació i coordinació dels Serveis de Biblioteques, Arqueologia, Patrimoni Arquitectònic i Museus de la Diputació de Girona, i assenyalarà les línies directrius que hauran de regir la gestió d'aquest Serveis".

El Servei de Museus de la Generalitat considera el Museu d'Art, a l'igual que el Museu Arqueològic de Sant

Pere de Galligans, com museus comarcals, i com a tals els ha incorporat a la Xarxa de Museus de la Generalitat.

El Sr. Joan Saqués, Ponent de Cultura de la Diputació de Girona, estava tan disposat a continuar la instal·lació del Museu d'Art que, l'endemà mateix de la inauguració de la Segona Fase, ja va convocar la primera reunió per posar en marxa la Tercera.

Per a la Tercera Fase del Museu d'Art eren possibles dues actuacions diferents. Una d'elles era fer la instal·lació al pis superior de les estances que s'havien restaurat durant la Segona Fase, a la Torre Davantera i a les sales que hi ha a la façana entre la Torre Davantera i la capella del Salvador. D'aquesta alternativa se'n va fer un acurat projecte que convertia la part més alta de la Torre Davantera en un mirador sobre Girona. Per a tota aquesta zona estaven previstes sales monogràfiques, perquè es tracta d'un cul de sac que és visitable només a partir de la sala 6.

L'altra alternativa era més costosa i consistia simplement a encarar-se amb la Torre de la Presó i restaurar-la i consolidar-la per ubicar-hi la continuació cronològica del museu. Molts vam pensar que es tractava d'allò de "ara o mai" i vam defensar aquesta segona alternativa, que fou l'adoptada. Aquesta Tercera Fase era realment la més ambiciosa de totes i la consolidació definitiva del Museu. Comprenia també importants modificacions a Can Falló per ubicar-hi tots els serveis del Museu, que quedarien així netament separats de les sales d'exposició i alhora units a aquestes pel pas interior.

Molt abans que no comencessin les obres de la Tercera Fase del Museu d'Art, van acabar les de la reinstal·lació del Museu de Sant Pere de Galligans, que foren inaugurades, i les sales obertes al públic, el 13 de novembre de 1981.

Quedava ara ben delimitat l'àmbit cronològic dels dos museus, Arqueològic i d'Art. El primer, en el

Museu d'Art. Sala 14. Art dels segles XVII i XVIII. (Foto Sans)

sobreclaustra de Sant Pere, exposa, tal com s'havia previst el 1976, materials arqueològics i obres d'art des del llunyà Paleolític fins al final del Món Antic. Queda justificat així el fet que el Museu d'Art comenci amb les obres de l'Alta Edat Medieval i duri fins a l'època contemporània. El visitant interessat en Arqueologia i Art podrà, amb la visita successiva als dos museus, obtenir una visió de conjunt d'aquestes matèries a les nostres comarques, des d'ara fa 500.000 anys fins al segle XX.

Les contradiccions a aquesta línia són només que a Sant Pere, que és un notable romànic, s'hi han deixat aquells elements que procedeixen del mateix monument i d'altres que, formant col·leccions d'una certa unitat, han tingut sempre a Sant Pere el seu lloc, i que a més resultarien de difícil trasllat i exposició al Museu d'Art. Així, el claustre de Sant Pere de Galligans, s'hi han deixat col·leccions de làpides i sarcòfags, tant cristians com jueus.

El Museu Provincial Arqueològic i de Belles Arts ha quedat, doncs, repartit entre la seva secció arqueològica, que s'exposa a Sant Pere, i la secció de Belles Arts que, juntament amb el Museu Diocesà, ha trobat el seu lloc en el Museu d'Art del Palau Episcopal.

Les obres de restauració i consolidació del Palau Episcopal i d'instal·lació museística per a la Tercera Fase han durat tot l'any 1983 i els primers mesos del 1984. Foren adjudicades a l'empresa Cayba, S.A., i han estat dirigits pels arquitectes de la Generalitat i de la Diputació, Srs. Joan M.ª Ribot i Josep M.ª Fina. El Bisbat, gràcies a una subvenció de la Generalitat, ha costejat la restauració del teulat. La Generalitat s'ha fet càrrec de les publicacions, de la retolació, d'algunes instal·lacions i de la restauració d'algunes de les obres d'art. La major part de la restauració i instal·lació ha anat a càrrec de la Diputació de Girona.

A la Torre de la Presó calgué refer tot el teulat i quasi tot el sostre i construir una escala en tota l'alçada de les seves 5 plantes, ja que només n'existia una, que s'ha conservat, que des del Saló del Tron conduïa al Saló de l'Arc. Per accedir a la resta de les plantes només hi havia una estreta escala de cargol, feta de rajols.

A la planta baixa de la Torre, accessible des del Saló del Tron o sala 8, la última de la Segona Fase, hi han tingut cabuda dues sales d'exposició. La sala 9 s'ha destinat a exhibir taules i escultures del retaule de Sant Feliu de Girona, del segle XVI. S'hi exposen les 6 taules del martiri del Sant, obra de Joan de Burgunya, i les 8 taules de Perris Fontaines, pintor que precedí a Joan de Burgunya en l'execució del retaule. Les 8 taules de Perris Fontaines, a l'igual que totes les talles que s'exhibeixen en aquesta sala han estat restaurades pel Servei de Restauració de la Generalitat. A la sala 9 es desenterrà també el tram d'escaleres que hi porta des de les sales d'exposicions del pati del Palau.

Amb el trasllat de les taules del retaule de Sant Feliu a la sala 9, el Saló del Tron ha quedat destinat només

a la pintura gòtica, quasi tota del segle XV. En aquesta sala s'ha col·locat, presidint-la, el retaule de Sant Pere de Púbol, obra de Bernat Martorell.

La sala 10 ha estat destinada a escultura, orfebreria i objectes litúrgics del segle XVI. En la resta de la planta baixa han trobat lloc un Saló de Descans, en l'habitació anomenada Menjador Petit, que ha resultat ésser una magnífica sala romànica, accessible des del Saló del Tron, i els serveis higiènics del museu, accessibles des d'aquest Saló de Descans. D'aquest últim lloc surt un ascensor que permet visitar còmodament les altres plantes de la Torre de la Presó.

En el primer pis de la Torre s'ha agençat la sala 11, destinada a pintura i escultura del segle XVI, la sala 12 o Saló de l'Arc, on s'han exposat grans retaules, entre ells els de Pere Mates, del segle XVI (retaule de Segueró, de Montagut, de Millars, etc.), i la sala 13, de pintura del segle XVII. En aquesta mateixa planta ha estat reservada una estança per a Sala d'Audiovisuals i Video, apta només per a grups reduïts. A la sala 13 s'hi troba l'accés a la presó que dona nom a la torre, presó que s'ha deixat tal com ha arribat als nostres dies. A la sala 11 es troba l'accés o pas interior, construït a principis del segle XIX, que porta a Can Falló.

En la segona planta de la Torre de la Presó només hi han tingut cabuda dues sales, la 14 i la 15, destinades a l'art dels segles XVII i XVIII. La resta de l'espai queda ocupat per la presó i pel Saló de l'Arc, que té una altura de dues plantes. En la tercera planta s'han condicionat tres sales, les que porten els números 16, 17 i 18, per a les obres d'art del segle XIX, les quals ocupen també la sala 19, ja a l'última planta. En la resta d'aquesta la sala 20 és ocupada per l'art del segle XX fins a l'any 1940. La sala 21 s'ha destinat, mentre no es faci la Quarta Fase del Museu, a la sala d'exposicions temporals d'obra contemporània. La primera d'aquestes exposicions ha estat titulada "La imatge de la ciutat", i conté obres de data posterior al 1940 que mostren aspectes de la ciutat de Girona. Finalment, en aquesta última planta, encara han quedat uns espais per a magatzems.

Amb aquesta Tercera Fase el museu ha doblat sobradament la superfície de les sales d'exposició, però les actuacions no s'han limitat només a la Torre de la Presó. S'ha restaurat el pas que unia la torre amb Can Falló i en aquesta casa s'ha treballat a la primera planta. Aquí han trobat lloc la major part dels serveis del museu: oficines, biblioteca, arxius, sala de restauració i una sala d'audiovisuals o conferències amb una capacitat de més de 80 persones. La resta de la casa, o sigui tota la planta baixa i tota la segona planta, conté els magatzems del museu. Can Falló té entrada independent del museu pel carrer de Sant Cristòfol, de tal manera que per accedir a aquests serveis o per fer ús de la sala de conferències no cal passar obligatòriament pel museu.

I encara la Tercera Fase ha estat més que tot això. S'ha instal·lat una alarma electrònica anti-robatori amb radars a totes les sales del museu i amb sensors a totes les portes i finestres. Totes les sales són controlades per un circuit tancat de televisió que transmet les imatges a quatre monitors situats en el vestíbul, i a totes s'ha instal·lat fil musical i alarma anti-incendis. Totes aquestes millores s'han portat a la Segona i Primera Fase. També a Can Falló s'ha instal·lat alarma anti-robatori i anti-incendi.

Els mateixos especialistes en art que ha aconsellat la tria de les obres que havien d'exposar-se han redactat una nova guia per a tot el museu. A les sales d'exposicions del pati ha estat instal·lada una exposició sobre terrissa gironina, tema sobre el qual també s'ha editat un petit fulletó, a l'igual que sobre l'exposició de la sala 21. També ha estat editat un cartell al·lusiu al museu. Hi figura una taula que representa la Creació, del retaule de Segueró de Pere Mates.

Per a aquesta Tercera Fase el Servei de Restauració de la Generalitat, a més de les obres que s'exposen del

retaule de Sant Feliu, ha restaurat un bon nombre d'obres: la taula de Joan de Burgunya que representa Santa Úrsula; una taula, també del segle XVI, que representa el Naixement; una talla amb el Camí del Calvari i una altra amb la Pietat, també del XVI (sala 11); un gran retaule de Sant Sebastià, del segle XVII (sala 12); una talla de Crist Crucificat, del XVI (sala 10); diverses talles del segle XVII (sala 14); dues arquetes gòtiques (sala 7); un quadre d'Espalter, del segle XIX, que representa l'Era Cristina (sala 16); etc.

Tot i això, no hauria estat possible exposar tantes obres en bon estat si la Diputació de Girona, alhora que un equip dirigit per Francesc Miralles confeccionava un inventari de les col·leccions de pintura, no hagués emprès la impressionant tasca de fer restaurar la major part dels seus fons de pintura, els quals, un cop restaurats, foren presentats al públic en quatre mostres successives, de totes les quals s'edità un catàleg.

El 12 de març de 1984 l'Honorable Conseller de Cultura de la Generalitat, Sr. Max Canher, el President de la Diputació, Sr. Salvador Carrera, i el Bisbe de

Museu d'Art. Sala 21. Pintura de la primera meitat del segle XX. (Foto Sans)

Girona, Monsenyor Jaume Camprodon, inauguraven la Tercera Fase del Museu d'Art, en un acte que finalitzà amb un recital de Victòria de los Àngeles. El Museu d'Art era ja una realitat. Quasi vuit anys han passat des de la signatura del conveni entre el Bisbat i la Diputació i des que van començar les obres de la Primera Fase, però l'esforç de tant de temps bé ha valgut la pena.

El museu ofereix ara 20 sales permanents, i a més dues sales al pati per a exposicions, la sala 21, també per a exposicions, i tots els serveis i condicions de seguretat que es demana que tingui un museu d'aquesta categoria, i pot oferir també a la ciutat uns espais per a actes culturals i conferències. El visitant que arriba ara al museu troba nombroses cartes postals, la guia del museu i de les exposicions i diverses publicacions de la Generalitat i de la Diputació. Ben aviat podrà adquirir-hi també quatre sèries de diapositives.

La feina no s'ha acabat ni de bon tros, però s'han posat les bases perquè el museu pugui començar a funcionar. Fa falta més personal per a poder emprendre una tasca de difusió eficaç, per a oferir visites comentades a grups i escoles, per a organitzar noves exposicions, per al manteniment del museu i per

a ocupar-se de la restauració. Ara, inaugurada ja la Tercera Fase, el museu compta només amb 4 vigilants, un dels quals s'ha d'ocupar quasi exclusivament del manteniment. El personal tècnic del museu es redueix a la col·laboradora tècnica de la Generalitat, Srta. Fina Parès, que fa les funcions de Conservador, i al Director del museu, que és qui signa aquestes notes.

Per completar el museu fa falta una Quarta Fase. Són moltes les obres de qualitat i les col·leccions, tant del Museu Diocesà com del Provincial, que encara no han tingut cabuda en el museu. Aquesta Quarta Fase recolliria aquell projecte ja contemplat abans d'emprendre la Tercera Fase, de restaurar les estances més elevades de l'edifici que tanca el pati per migdia i que donen també a la plaça dels Lledoners, la Torre Davantera i les altres sales qui hi ha a la façana. En sortirien en total unes 8 sales que es podrien destinar a temes monogràfics i d'exposició temporal (obres d'art contemporani, gravat antic, orfebreria, lipsanoteques, robes, ceràmica, vidre, etc.). És d'esperar que la Generalitat de Catalunya, i el Bisbat i la Diputació de Girona trobin els medis necessaris per emprendre ben aviat aquesta Quarta i Última Fase.